

Kouluhyvinvoinnin edistäminen yläkoulussa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

syksy 2025

Janette Lehtinen

Koulutus Sosionomi (AMK)
Tekijä Janette Lehtinen
Työn nimi Kouluhuvinvoinnin edistäminen yläkoulussa
Ohjaaja Mari Korhonen

Vuosi 2025

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia näkemyksiä yhden yläkoulun opettajilla ja oppilashuollon henkilökunnalla on kouluhuvinvoinnista ja sen kehittämisestä. Tavoitteena oli tuoda esiin mahdollisimman aitoja, rehellisiä ja henkilökohtaisia kokemuksia ja ideoita, joiden avulla koulun hyvinvointia voitaisiin tukea ja edistää entistä enemmän koko kouluyhteisön eduksi. Tutkimuksen lähtökohdaksi oli ajatus siitä, että kouluhuvinvointi muodostuu monen eri tekijän kokonaisuudesta, johon vaikuttavat niin fyysiset puitteet, kouluyhteisön ilmapiiri sekä koulun henkilökunnan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus. Työ toteutettiin laadullisena tutkimuksellisenä opinnäytetyönä, ja tutkimustehtävänä oli selvittää, mitä asioita kouluyhteisössä tulisi muuttaa, millaisia uusia käytäntöjä tai toimintamalleja voitaisiin kokeilla sekä mihin kouluhuvinvointiin liittyviin teemoihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Tietoperustassa tarkasteltiin kouluhuvinvoinnin käsitteitä, siihen vaikuttavia tekijöitä ja yhteisöllisen oppilashuollon merkitystä osana koulun arkea. Lisäksi käsiteltiin opettajien ja oppilashuollon henkilöstön roolia hyvinvoinnin edistäjinä ja tukijoina, sillä heidän työnsä ja yhteistyö nähdään keskeisenä osana kouluhuvinvoinnin rakentumista. Aineisto kerättiin verkkokyselyllä Webropol-alustalla, johon vastasi 10 opettajaa ja 1 oppilashuollon työntekijä. Kyselyn avulla saatiin erilaisia näkökulmia ja kokemuksia kouluhuvinvoinnin nykytilasta ja sen kehittämisen tarpeista. Aineisto analysoitiin laadullisesti hyödyntäen avointa koodausta, jonka avulla etsittiin toistuvia teemoja, ajatuksia ja merkityksiä vastausten taustalta.

Tulokset osoittavat, että henkilökunnan näkemyksissä korostuivat yhteisöllisyyden vahvistaminen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisääminen sekä arjen helpottaminen ja resurssien kehittäminen. Erityisesti toivottiin enemmän yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä, aikaa kohtaamisille ja selkeitä sekä kaikille yhteisiä toimintamalleja oppilaiden tukemiseen ja henkilökunnan välisen yhteistyön sujuvoittamiseen. Myös mielenterveyteen, kiusaamisen ehkäisyyn ja työrauhan parantamiseen haluttiin kiinnittää huomiota. Johtopäätöksissä todettiin, että kouluhuvinvointia voidaan edistää vahvistamalla yhteisöllisiä rakenteita ja kehittämällä koko henkilökunnan sitoutumista yhteiseen työhön. Jatkotutkimuksessa voisi olla tarpeen selvittää myös oppilaiden näkökulmaa kouluhuvinvointiin ja vertailla heidän kokemuksiaan henkilökunnan näkemyksiin. Tämä auttaisi muodostamaan kokonaisvaltaisemman kuvan siitä, miten hyvinvointia voitaisiin tulevaisuudessa kehittää koulun arjessa niin, että sekä oppilaiden että henkilökunnan tarpeet tulisivat tasavertaisesti huomioiduiksi.

Avainsanat Kouluhuvinvointi, opettajat, oppilashuolto, yhteisöllisyys

Sivut 22 sivua ja liitteitä 5 sivua

Degree Programme in Social Services

Author Janette Lehtinen

Year 2025

Subject Promoting School Well-being in Lower Secondary School

Supervisor Mari Korhonen

The purpose of this thesis was to explore the perspectives of teachers and student welfare staff in one Finnish lower secondary school regarding school well-being and its development. The goal was to highlight genuine, honest, and personal experiences and ideas that could promote and support well-being throughout the entire school community. The study was based on the idea that school well-being is a multidimensional phenomenon influenced by physical conditions, the school community's atmosphere, and the interaction between staff and students. The thesis was conducted as a qualitative research project. The research task was to identify what aspects of the school community should be improved, what new practices or models could be implemented, and which themes related to school well-being require particular attention.

The theoretical framework examined the concept of school well-being, its influencing factors, and the significance of communal student welfare in everyday school life. In addition, the role of teachers and welfare staff as promoters and supporters of well-being was discussed, as their work and cooperation are seen as essential elements in building a positive school environment. The data were collected using an online survey on the Webropol platform. Ten teachers and one student welfare professional participated in the study. The collected data provided a variety of perspectives and experiences concerning the current state of school well-being and the needs for its development. The material was analyzed qualitatively using open coding to identify recurring themes, ideas, and meanings.

The results indicate that the respondents emphasized strengthening the community spirit, improving interaction and cooperation, as well as developing resources and easing the daily work. The staff expressed a desire for more shared events, theme days, time for encounters, and clear, consistent practices for supporting students and enhancing cooperation among staff. Attention was also drawn to mental health, prevention of bullying, and improving workplace harmony. The conclusions suggest that school well-being can be enhanced by reinforcing communal structures and fostering staff commitment to joint efforts. Future research could focus on exploring students' perspectives and comparing them with the views of staff. This would help form a more comprehensive understanding of how to promote well-being in everyday school life, ensuring that both students' and staff members' needs are equally recognized.

Keywords Community, school well-being, student welfare, teachers

Pages 22 pages and appendices 5 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset	2
2.1	Kouluhyvinvointi käsitteenä	2
2.2	Kouluviihtyvyys	3
2.3	Yhteisöllisyys ja osallisuus kouluympäristössä	4
2.4	Oppilashuollon henkilökunta	4
2.5	Aiemmat tutkimukset kouluhyvinvoinnista	6
3	Opinnäytetyön toteutus	8
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	8
3.2	Laadullinen tutkimus	8
3.2.1	Aineiston kerääminen Webropol-kyselyllä.....	9
3.2.2	Aineiston analyysi.....	10
3.3	Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys.....	10
4	Tutkimuksen tulokset	11
4.1	Kouluhyvinvoinnin nykytila	12
4.2	Kouluhyvinvoinnin merkitys	15
4.3	Kouluhyvinvoinnin kehittäminen	17
5	Johtopäätökset ja pohdinta	20
	Lähteet.....	23

Taulukot

Taulukko 1. Allardtin (1976) hyvinvointikäsitteen ulottuvuudet (mukaillen Martela, 2022).....	7
Taulukko 2. Kouluhyvinvoinnin nykytilan esimerkit ja luokat.....	15
Taulukko 3. Kouluhyvinvoinnin merkityksen esimerkit ja luokat.....	16
Taulukko 4. Kouluhyvinvoinnin kehittämisen ja parantamisen keskeiset teemat	19

Liitteet

Liite 1.	Aineistohallintasuunnitelma
Liite 2.	Tietosuojailmoitus

1 Johdanto

Kouluhyvinvointi on noussut viime vuosina yhä keskeisemmäksi aiheeksi suomalaisessa koulutuskeskustelussa, ja nuorten jaksamisesta ollaan huolissaan (SSS, 2022). WHO:n koululaistutkimus 2022 on tuonut esiin, että lapsen käsitys omasta hyvinvoinnistaan rakentuu monista tekijöistä, kuten perhetilanteesta, kaverisuhteista, elinoloista sekä terveydestä ja jaksamisesta. (Ojala & Paakkari 2022, s. 15) Kouluhyvinvointia tarkastellaan kuitenkin usein ensisijaisesti oppilaiden näkökulmasta, vaikka henkilökunnan työhyvinvoinnilla ja kokemuksilla on merkittävä vaikutus koko koulu yhteisön arkeen ja oppilaiden hyvinvointiin.

Aihe on yhteiskunnallisesti ajankohtainen, sillä keskustelu koulujen resursseista, henkilöstön kuormituksesta ja oppilaiden hyvinvoinnin haasteista on voimistunut. (KARVI, 2025) Henkilökunnan äänen kuuleminen tarjoaa arvokasta tietoa siitä, mitkä tekijät koulu yhteisössä tukevat tai estävät hyvinvointia ja millaisia kehittämistarpeita arjessa tunnustetaan. Tätä tietoa voidaan hyödyntää paitsi yksittäisen koulun kehittämisessä, myös laajemmin opetustoimen ja oppilashuollon tasolla.

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana on oma kiinnostukseni kouluhyvinvoinnin tarkasteluun, joka kumpuaa sosionomiopintojeni aikana tehdyistä harjoitteluista koulumaailmassa. Käytännön kokemukset ovat vahvistaneet halua tarkastella hyvinvointia nimenomaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön näkökulmasta.

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä yhden yläkoulun kanssa, ja se on tarkoitettu koulun oman toiminnan kehittämisen tueksi. Työn tavoitteena on saada tietoa siitä, miten koulun opettajat ja oppilashuolto kokevat koulun tämänhetkisen hyvinvointitilanteen, mitkä tekijät heidän mielestään tukevat tai estävät hyvinvointia ja millaisia kehittämissuhteita heillä on. Tarkoituksena on nostaa esiin sekä koulun vahvuuksia että haasteita ja tarkastella, miten oppilashuollon ja henkilökunnan yhteistyö näyttäytyy koulu yhteisön arjessa. Tuloksia voidaan hyödyntää koulu yhteisön kehittämisessä, ja samalla työ tuottaa sosionomin näkökulmasta tärkeää tietoa ennaltaehkäisevän työn, yhteisöllisyyden ja kouluhyvinvoinnin tukemisen merkityksestä.

2 Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa avataan tutkimuksen ja aiheen kannalta oleellisia käsitteitä ja tietoperustaa. Lisäksi kerron tiedonhakuprosessista ja esittelen keskeiset käsitteet. Keskeisiä määritteleviä käsitteitä ovat kouluhyvinvointi, kouluviihtyvyys, yhteisöllisyys ja osallisuus, sekä oppilashuollon henkilökunta.

2.1 Kouluhyvinvointi käsitteenä

Mitä on kouluhyvinvointi? Kouluhyvinvointi käsitteenä kattaa oppilaiden fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä heidän kokemuksensa koulusta paikkana, jossa oppilaiden on tarkoitus oppia ja kehittyä. Luokkaryhmän ilmapiiri on keskeinen osa kouluhyvinvointia, sillä oppilaan myönteinen suhtautuminen kouluun vaikuttaa koko ryhmän vuorovaikutukseen ja ilmapiiriin, mukaan lukien opettajaan myös. Koulu yhteisössä on tärkeää panostaa ennaltaehkäisevään toimintaan ja puuttua mahdollisiin ongelmatilanteisiin nopeasti, jotta koko luokan hyvinvointi ja oppiminen voidaan turvata. (Ahokas-Heikkinen, 2017, ss. 9–10)

Kouluhyvinvointi on monitasoinen ja osittain vaikeasti rajattava käsite. Sen sisältöä on pyritty kuvaamaan eri tavoin, ja useat tutkijat ovat esittäneet omia näkemyksiään siitä, mistä kouluhyvinvointi muodostuu. Harinen ja Halme 2012 korostavat, että käsite on laaja ja sen tarkka määrittäminen hankalaa. (Harinen & Halme, 2012, s. 17.) Kouluhyvinvointi on erittäin laaja kokonaisuus, jota voidaan kuvata monen eri tekijän summana. Harisen ja Halmeen (2012, s. 65) mukaan siihen vaikuttavat esimerkiksi yhteiskunnalliset rakenteet, koulun vuorovaikutussuhteiden laatu sekä fyysinen oppimisympäristö. Koska kyse on useista toisiinsa linkittyvistä asioista, kouluhyvinvoinnin edistäminen ei voi olla pelkästään esimerkiksi kodin ja koulun vastuulla, vaan taustalla korostuvat myös yhteiskunnalliset päätökset ja resurssien jakautuminen.

Hyvinvointi voi vahvistua, kun erinäiset positiiviset ja iloiset tekijät kasautuvat. Vastaavasti koulupahoinvointi syntyy usein monen eri haasteen seurauksena, jotka voivat liittyä esimerkiksi heikkoihin vuorovaikutussuhteisiin, resurssipulaan tai oppilaan henkilökohtaisiin vaikeuksiin. Koulussa koettu pahoinvointi linkittyy usein myös muuhun elämään, kuten arjen haasteet kotona. (Ahonen, 2008, s. 209)

Kouluhyvinvointi voidaan jakaa objektiiviseen, sekä subjektiiviseen hyvinvointiin. Objektiivista hyvinvointia voidaan arvioida esimerkiksi kokeiden ja todistusten avulla, oppilaiden terveystarkastuksissa sekä mittaamalla koulun fyysistä ympäristöä. Sen sijaan subjektiivisia hyvinvoinnin kokemuksia kartoitetaan suomalaisissa kouluissa selvästi vähemmän. Oppilailta saatavaa palautetta voidaan kerätä esimerkiksi terveystarkastusten tai arviointikeskusteluiden yhteydessä, mutta usein tieto lapsen koulukokemuksista välittyy koululle vanhempien kautta. (Minkkinen 2015, ss. 34–35)

2.2 Kouluviihtyvyys

Kouluviihtyvyys ja kouluhyvinvointi kulkevat tiiviisti rinnakkain, mutta kummallekaan ei ole olemassa täysin yksiselitteistä määritelmää. Molemmat käsitteet liittyvät vahvasti oppilaiden kokemuksiin ja ovat herkkiä vaihteleville tilanteille. Kouluviihtyvyyttä voidaan pitää yhtenä kouluhyvinvoinnin osatekijänä. Viihtyisä kouluympäristö voi vahvistaa oppilaiden hyvinvointia. Kouluviihtyvyyteen vaikuttavat monet yksilölliset ja taustatekijät, kuten elämäntavat, koti olot, kaverisuhteet, ikä, sukupuoli, oma koulumenetys sekä sosioekonominen asema. (Opetusministeriö 2005)

Oppilaat viettävät ison osan ajasta koulussa päivittäin ja koulun oppimisympäristöllä on suuri vaikutus oppimiseen, sosiaalisten taitojen kehittymiseen ja elämänlaatuun. Kouluviihtyvyydellä tarkoitetaan oppilaan subjektiivista arviota siitä, kuinka positiivisena hän kokee koulukokemuksensa. Se vaikuttaa muun muassa oppilaan psykologiseen hyvinvointiin, poissaoloihin, syrjäytymisen riskiin ja käyttäytymiseen. Kouluviihtyvyys kuvaa oppilaan kokemusta siitä kuinka miellyttävänä ja positiivisena hän kokee kouluelämänsä. Se on oppilaan subjektiivinen arvio koulun ilmapiiristä, opetuksesta ja sosiaalisista suhteista. Suomessa kouluviihtyvyyttä on tutkittu jo 1970-luvulta ja kansainväliset tutkimukset ovat usein tarkastelleet ilmiötä esimerkiksi koulumotivaation, kouluasenteen ja kouluilmapiirin myötä. Viime vuosina esille noussut käsite ”kouluun kiinnittyminen” tarkoittaa oppilaan sitoutumista, tunteita ja aktiivista osallistumista koulun toimintaan. Oppilaan motivaatio tukee kiinnittymistä, mutta aktiivinen osallistuminen ja sitoutuminen ovat keskeisiä sen ylläpitämiseksi. Tämän vuoksi kouluviihtyvyyden edistäminen vaatii, että tunnustetaan heikosti kiinnittyneet oppilaat ja tarjotaan heille yksilöllistä tukea. (Manninen, 2018, ss. 16–18)

2.3 Yhteisöllisyys ja osallisuus kouluympäristössä

Oppilaiden osallisuus tarkoittaa sitä, että he kokevat kuuluvansa johonkin ja pystyvät vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin. Se ei ole vain konkreettisia osallistumisen tapoja, vaan myös tunne siitä, että oma ääni tulee kuulluksi. Osallisuus näkyy arjen ihmissuhteissa, erilaisissa yhteisöissä ja laajemmissa yhteiskunnallisissa rakenteissa. Sen edellytyksiä on luottamus, tieto ja mahdollisuus tehdä itsenäisiä valintoja, sekä vaikuttaa päätöksiin. Osallisuuden vahvistaminen vaatii siis paitsi osallistumismahdollisuuksia, myös sellaista kulttuuria, jossa oppilaiden toiveet ja tarpeet otetaan aidosti huomioon päätöksenteoissa ja arjen käytännöissä. (Stenvall, 2020, ss. 20–25)

Koulu toimii oppilaille tärkeänä yhteisönä, jossa he kokevat kuuluvansa johonkin ja löytävät merkitystä arkeen. Yhteisöllisyys luo oppilaille turvallisuuden tunnetta, edistää osallisuutta ja tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se vahvistaa myös sosiaalisia taitoja ja tukee oppimista. Kaikki oppilaat eivät kuitenkaan automaattisesti tunne kuuluvansa koulu yhteisöön ja yksinäiset tai ulkopuoliset voivat kokea koulun sosiaalisen ilmapiirin haastavana. Yhteisöllisyyden vahvistamiseksi koulu tarvitseekin tietoa sekä koulun henkilökunnalta ja oppilailta. (Opetushallitus, 2025)

Yhteisöllisyyttä voidaan edistää erilaisilla toimintatavoilla, kuten ryhmätehtävillä, vertaistuellisilla toiminoilla ja osallistavilla menetelmillä, jotka lisäävät oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Tätä voidaan kutsua myös ryhmäytymiseksi. Opettajat ja muu koulun henkilökunta voivat tukea yhteisöllisyyttä rakentamalla myönteistä ilmapiiriä ja tarjoamalla tilanteita, joissa jokainen voi tuntea itsensä tärkeäksi osaksi koulu yhteisöä. Yhteisöllisyys ennaltaehkäisee erinäisiä ongelmatilanteita ja parantaa oppilaiden hyvinvointia ja osallisuuden tunnetta, sekä oppimista. (Fagerlund-Jalokinos, Hietanen-Peltola, Järvinen & Laitinen, 2019, ss. 11–30)

2.4 Oppilashuollon henkilökunta

Oppilashuolto on koulun arjessa moniammatillista yhteistyötä, johon kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien aikuisten tulee osallistua. Sen toimintaa suunnitellaan ja kehitetään oppilashuoltoryhmässä, jonka tehtävänä on vahvistaa koko koulu yhteisön hyvinvointia sekä etsiä ratkaisuja yksittäisten oppilaiden erilaisiin tilanteisiin. Oppilashuollolla on keskeinen merkitys siinä, että oppilaiden ongelmat havaittaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja että niihin osattaisiin puuttua

ennaltaehkäisevästi ja oikea-aikaisesti. Ennaltaehkäisevän työn lisäksi oppilashuollon tavoitteena on turvata oppilaiden oppimisen edellytykset sekä psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi. (Opetusministeriö 2005)

Oppilashuoltoon kuuluu Suomessa useita ammattilaisryhmiä ja henkilöitä, joiden tehtävät täydentävät toisiaan kouluyhteisön hyvinvoinnin tukemisessa. Oppilashuoltoon kuuluvat kouluterveydenhuollon työntekijät (terveydenhoitajat ja koululääkärit), jotka vastaavat oppilaiden fyysisistä terveyteen liittyvistä asioista. Lisäksi koulukuraattorit ja koulupsykologit ovat olennainen osa oppilashuoltoa, koska he tukevat sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia sekä osallistuvat oppimis- ja kehityshaasteiden arviointiin. Koulukuraattorit ja koulupsykologit keskittyvät myös yksilöiden ongelma kohtiin. Opettajat ja koulun muu henkilökunta tekee yhteistyötä oppilashuollon jäsenten kanssa. Myös huoltajat ovat tarvittaessa mukana oppilashuollon palveluissa. (Tompuri 2014)

Oppilashuolto toimii kahdella eri tasolla. Yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoitona. Yhteisöllinen taso keskittyy koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen, ja sen toteuttamisesta vastaa pääosin koulutuksen järjestäjä. Yksilökohtainen oppilashuolto sisältää opiskelijan henkilökohtaisen tuen, kuten koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, sekä psykologin ja kuraattorin palvelut. Lisäksi yksilökohtainen oppilashuolto tarjoaa mahdollisuuden monialaiseen asiantuntijuuteen oppilaan suostumuksella. (Mannerkoski & Ruponen 2024, s. 12)

Vuonna 2014 voimaan tullut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) muutti painopistettä yksilöllisestä tuesta enemmän ennaltaehkäisevään ja yhteisölliseen oppilashuoltoon. Tämä on antanut oppilashuoltoryhmille mahdollisuuden kehittää uusia tapoja suunnitella, toteuttaa ja arvioida koulun oppilashuoltotyötä. (Tompuri 2014) Lain keskeisenä tavoitteena on ehkäistä ongelmia jo varhaisessa vaiheessa, turvata oppilaille oikea-aikainen tuki sekä edistää hyvinvointia, terveyttä ja oppimista. Lisäksi laissa korostetaan oppilaiden osallisuuden vahvistamista. (Finlex 1287/2013) Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin tehtiin merkittävä uudistus vuonna 2023. Laki tuli voimaan 1.1.2023 ja muutoksen tarkoituksena oli selkeyttää kunnan, koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välistä työnjakoa ja yhteistyötä. Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjille ja hyvinvointialueille tuli velvollisuus laatia omat opiskeluhoitosuunnitelmansa ja opiskeluhoollon yhteistyötä vahvistettiin alueellisten yhteistyöryhmien kautta. Lisäksi täsmennettiin henkilötietojen käsittelyä, salassapitoa ja rekisterien käyttöä opiskeluhoollissa. Perusopetuksen oppilashuoltoon uudistuksella ei tullut yhtä merkittäviä

muutoksia ja koulukohtainen yhteisöllinen oppilashuolto jatkaa pitkälti vuonna 2014 säädetyn lain periaatteiden mukaisesti. (Valtioneuvosto, 2022)

2.5 Aiemmat tutkimukset kouluhyvinvoinnista

Tässä luvussa käsitellään aiempaa tutkimustietoa oppilaiden kouluhyvinvoinnista. Tarkasteluni keskittyy erityisesti tutkimuksiin, jotka käsittelevät suomalaisten koulujen hyvinvointia ja yläikäisiä oppilaita. Opinnäytetyössä on toteutettu oma kyselytutkimus koulun opettajille ja oppilashuollon henkilöstölle.

Minkkisen (2015) tutkimuksen pohjalta on kehitetty malli, joka kuvaa nuorten hyvinvoinnin muodostumista Suomessa. Mallissa hyvinvointi rakentuu neljästä osa-alueesta: sosiaalisesta, aineellisesta, psyykkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista. Näihin osa-alueisiin vaikuttavat sekä lapsen omat voimavarat ja toiminta että laajemmat yhteiskunnalliset rakenteet ja myös kulttuuriset tekijät. Lisäksi keskeisenä tekijänä on niin kutsuttu hoivakehä, joka viittaa nuorelle annettuun hoivaan, kasvatukseen ja sosiaaliseen tukeen. (Minkkinen, 2015, ss. 61–63)

Janhunen (2013) on tehnyt laadullisen tutkimuksen kouluhyvinvoinnista nuorten tulkitsemana. Hänen mukaansa kouluhyvinvointia voidaan pitää rinnakkaisena tai jopa yläkäsitteenä kouluviihtyvyydelle ja koulutyytyväisyydelle. Janhunen korostaa, että myös kouluelämänlaadun käsite tiivistyy kouluhyvinvoinnin määrittelyyn. Joissakin yhteyksissä kouluhyvinvointi on rinnastettu myös pedagogisen hyvinvoinnin käsitteeseen. (Janhunen, 2013, s. 19)

Nuikkinen (2009) on luonut väitöskirjan, jossa hän tarkastelee miten, koulun fyysinen ympäristö koetaan ja millainen merkitys sillä on sekä henkilökunnan että oppilaiden hyvinvoinnille. Hän peilaa väitöskirjassaan kokemuksia Allardtin kolmeen hyvinvoinnin osa-alueeseen. Tuloksista käy ilmi, että psyykinen hyvinvointi nousi keskeisimmäksi: siihen liittyvät esimerkiksi turvallisuuden tunne, mahdollisuus vaikuttaa omaan ympäristöön sekä oikeudenmukaisuus ja tasa-arvon kokeminen. Fyysisellä ympäristöllä on tässä suuri rooli, sillä se voi lisätä osallisuuden ja sitoutumisen kokemusta. Oppilaiden näkökulmasta etenkin koulun piha oli tärkeä vaikuttamisen kohde. Hyvin suunniteltu ja erilaiset oppijat huomioiva ympäristö vahvistaa turvallisuuden kokemusta ja tukee samalla tasa-arvoa ja yksilöllisyyttä koulussa. (Nuikkinen 2009, ss. 249–254)

Kouluterveyskysely (THL) on laaja kansallinen tutkimus, joka tuottaa ajankohtaista ja vertailukelpoista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista eri puolilta Suomea.

Kouluterveyskysely toteutetaan ala- ja yläkouluissa joka toinen vuosi. Kysely tuottaa luotettavaa tietoa eri-ikäisten lasten ja nuorten kouluhyvinvoinnista maakunnallisesti ja paikallisesti. Vuosittain kyselyyn osallistuvat 4. ja 5. luokkien sekä 8. ja 9. luokkien oppilaat. (THL)

Anne Konu (2002) on kirjoittanut akateemisen väitöskirjan oppilaiden hyvinvoinnista koulussa. Anne Konun kehittämä koulun hyvinvointimalli perustuu Allardtin sosiologiseen hyvinvointikäsitteeseen ja se jakautuu neljään osa-alueeseen: Koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila. (Konu, 2022) Allardtin hyvinvointikäsite on suomalaisen sosiologin Erik Allardtin kehittämä malli 1970-luvulta. Hän jaotteli hyvinvoinnin kolmeen pääluokkaan, jotka ilmaistaan usein englanniksi. Alla taulukko Allardtin hyvinvointikäsitteen ulottuvuuksista.

Taulukko 1. Allardtin (1976) hyvinvointikäsitteen ulottuvuudet (mukailten Martela, 2022).

Ulottuvuus	Objektiiviset mittarit	Subjektiiiset mittarit	Selitys
Having (elintaso)	Elintasoa ja ympäristöä kuvaavat mittarit	Elintasoa koskevat arviot	Taloudelliset ja materiaalsiin resursseihin liittyvät tekijät, kuten asumistaso, tulot, työ, terveys.
Loving (sosiaaliset suhteet)	Ihmisten välisiä suhteita kuvaavat mittarit	Tunteet ihmissuhteiden onnellisuudesta	Sosiaaliset suhteet ja yhteenkuuluvuus, kuten perhe, ystävät ja yhteisö.
Being (itsensä toteuttaminen)	Suhdetta yhteiskuntaan ja luontoon kuvaavat mittarit	Vieraantumisen ja henkilökohtaisen kasvun tunteet	Mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan, kehittää itseään ja kokea merkityksellisyyttä.

Lähde: Martela, F. (2022). *Hyvinvointi, onnellisuus ja hyvä elämä*. Yhteiskuntapolitiikka, s. 567 (5–6).

3 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyössä hyödynnettiin kyselytutkimusta kouluhyvinvoinnin nykytilan kartoittamiseksi yläkoulun opettajien ja oppilashuollon näkökulmasta. Tutkimuksen metodologinen lähtökohta perustuu kuvailulliseen ja kehittävään lähestymistapaan ja opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena kyselytutkimuksena. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä henkilökunnalla on kouluhyvinvoinnista sekä mitä kehittämissuhteita he näkevät sen edistämiseksi.

Aineisto on kerätty sähköisellä Webropol-kyselyllä, joka sisälsi monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymykset antavat numeerista tietoa, joka mahdollistaa yleiskuvan muodostamisen esimerkiksi hyvinvoinnin vahvuuksista ja haasteista. Kun taas avoimet kysymykset tullaan analysoimaan sanallisesti teemojen ja keskeisten havaintojen tunnistamiseksi.

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä koulun opettajilla ja oppilashuollon henkilöstöllä on kouluhyvinvoinnin edistämisestä sekä millaisia kehittämissuhteita heillä on sen tukemiseksi. Tutkimuksen avulla pyrittiin tuottamaan mahdollisimman käytännönläheistä tietoa, jota voidaan hyödyntää yläkoulussa kouluhyvinvoinnin kehittämisessä. Tutkimus toteutettiin yhteen yläkouluun ja sen kohderyhmänä oli kyseisen koulun opettajat ja oppilashuollon henkilökunta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia kokemuksia koulun henkilökunnalla on kouluhyvinvoinnin nykytilasta?
2. Millaisia näkemyksiä henkilökunnalla on kouluhyvinvoinnin merkityksestä ja sen vahvistamisesta?
3. Millaisia kehittämissuhteita henkilökunnalla on kouluhyvinvoinnin tukemiseksi?

3.2 Laadullinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus sopi tähän opinnäytetyöhön, koska sen avulla pystyttiin selvittämään avoimemmin ja syvällisemmin henkilökunnan omia ajatuksia, kokemuksia ja kehittämissuhteita

heidän omasta näkökulmastaan. Tietoa haluttiin saada kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena ei ole tilastollinen yleistettävyyys, vaan henkilökunnan omien kokemusten, ajatusten ja ehdotusten esiin tuominen heidän omasta näkökulmastaan. (Jyväskylän yliopisto n.d.) Laadullisessa tutkimuksessa tarkastelu kohdistuu ennen kaikkea laatuun, ei niinkään määrään. Keskeistä on ymmärtää vastaajien kokemuksia, merkityksiä ja näkemyksiä mahdollisimman laajasti ja laadullista aineistoa analysoitaessa tutkijan on tärkeää olla tietoinen omista ennako-oletuksistaan, jotta tulkinnat ovat todenmukaisia ja perustuvat aidosti aineistoon eikä tutkijan omiin käsityksiin. (Eskola & Suoranta, 1998, Laadullisen tutkimuksen jäljillä -luku, ensimmäinen kappale)

Kyselyn avulla saatiin henkilökunnalta monipuolista tietoa siitä, millaisia tekijöitä koulu yhteisössä koetaan hyvinvointia tukeviksi tai estäviksi sekä millaisia kehittämisehdotuksia he toivat esiin. Tutkimuksen laadullinen näkökulma painottuu erityisesti avoimiin vastauksiin, jotka mahdollistavat henkilökunnan kokemusten ja näkemysten syvällisemmän tarkastelun. Aineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla, jonka avulla vastaukset pelkistettiin, ryhmiteltiin ja teemoiteltiin. Näin henkilökunnan kokemuksista saatiin jäsennelty, selkeä ja kokonaisvaltainen kuva kouluhyvinvoinnista.

3.2.1 Aineiston kerääminen Webropol-kyselyllä

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin kvalitatiivisen verkkokyselyn avulla, joka toteutettiin Webropol-alustalla. Kyselyn kohderyhmänä olivat yläkoulun opettajat ja oppilashuollon henkilöstö. Sähköinen kysely mahdollisti sen, että opettajat ja muu henkilökunta pystyivät vastaamaan heille parhaiten sopivana ajankohtana. Kyselymenetelmä on yleisesti käytetty tapa kerätä tietoa esimerkiksi ryhmien mielipiteistä, kokemuksista ja asenteista. (Anttila 2014) Tavoitteena oli saada laaja-alainen kuva siitä, miten kouluhyvinvointi nähdään koulussa ja miten sitä voitaisiin kehittää kohderyhmän näkökulmasta.

Webropol-kysely sisälsi kahdeksan avointa kysymystä ja kolme monivalintakysymystä 1-täysin erimieltä - 5-täysin samaa mieltä. Kyselylomake esiteltiin opinnäytetyön ohjaajalle, vertaisopiskelijoille sekä koulun rehtorille ennen julkaisemista. Saadun palautteen perusteella kyselylomaketta muokattiin sen mukaisesti. Koulun rehtori lähetti valmiin kyselylomakkeen linkin opettajille ja oppilashuollon jäsenille. Näin pystyttiin varmistamaan vastaajien anonyymisyys. Vastaus aika oli 2 viikkoa.

3.2.2 Aineiston analyysi

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tavoitteena on syventää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen lähestymistapa korostaa sitä, miten yksilöt itse kokevat ja kuvaavat omaa ympäristöään, kokemuksiaan ja toimintatapojaan. Tavoitteena ei ole määrällinen vertailu vaan merkitysten, kokemusten ja näkökulmien esiin tuominen. Aineistoa voidaan kerätä esimerkiksi haastattelujen, kyselyjen, havainnoinnin tai erilaisten tekstien avulla, jolloin saadaan kokonaiskuva ilmiöstä mahdollisimman monipuolisesti ja syvällisesti. (Abbadia, 2023)

Aineisto analysoitiin laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti. Analyysissa keskityttiin siihen, miten henkilöstö kuvaa kouluhyvinvointia tukevia ja estäviä tekijöitä sekä millaisia kehittämissuhteita he tuovat esiin. Aineistoa tarkasteltiin sisällönanalyysin avulla, jolloin vastauksista etsitään keskeisiä teemoja ja toistuvia näkökulmia. Näiden pohjalta muodostettiin kokonaiskuva siitä, millaisia merkityksiä henkilöstö liittyy kouluhyvinvointiin ja sen kehittämiseen. Jokaisen kysymyksen vastaus kerättiin yhteen Wordiin, jonka jälkeen suoritettiin avointa koodausta, jossa etsittiin toistuvia teemoja, yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Näistä muodostui alaluokat ja alaluokat ryhmiteltiin pääluokiksi. Pää- ja alaluokkien muodostamisessa hyödynnettiin ChatGPT -tekoälyä.

3.3 Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys

Opinnäytetyössä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä, sekä tutkimuseettisiä ohjeita. Henkilötietoja ei kerätty, kyselyssä pystyi ainoastaan kertomaan sen, työskenteleekö opettajana vai oppilashuollon henkilöstössä, sekä työvuodet. Kyselyssä saadussa aineistossa ei selviä vastaajien tietoja, joista heidät voisi mitenkään tunnistaa. Kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista, sen pystyi lopettamaan missä vaiheessa vain ja vastaajia informoitiin tutkimuksen tarkoituksesta ja aineiston käsittelystä saatekirjeen yhteydessä. Kysely toteutettiin täysin anonymisti ja koulun nimi, johon kysely laadittiin, pysyy salassa koko opinnäytetyö prosessin aikana ja sen jälkeen. (Arene 2020) Tutkimuslupa on haettu kunnalta ja siihen löytyy sähköinen dokumentti. Valmis opinnäytetyö, johon tutkimus toteutettiin, on vapaasti kyseisen koulun käytettävissä ja tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää koulu yhteisön kehittämisessä.

Tietosuojasta sekä -turva on huomioitu koko prosessin ajan. Aineisto säilytetään vain opinnäytetyön tarpeisiin ja hävitetään vuoden kuluttua työn hyväksymisestä. Tutkimuksen

eettisyyteen kuului myös se, että henkilökunnan kokemuksia, näkemyksiä ja vastauksia käsiteltiin kunnioittavasti ja luotettavasti. Vastauksia ei käsitelty niinkään yksilötasolla vaan niistä muodostettiin kokonaiskuva, etsittiin mahdollisia yhtäläisyyksiä ja eriävyyksiä.

Tämä opinnäytetyö liittyy kestäväan kehitykseen erityisesti sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta. Kouluhyvinvoinnin edistäminen tukee oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointia, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Kun kouluympäristö koetaan turvalliseksi ja hyvinvointia tukevaksi, luo se pohjaa oppimiselle ja yhteisöllisyydelle. (Rehtori.fi 2024) Tämän opinnäytetyön näkökulmasta kestävä kehitys liittyy myös erityisesti sosiaaliseen kestävyteen, kuten koulu yhteisön hyvinvointiin, osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Koulun kestäväan kehityksen tavoitteena on taata nykyisille ja tuleville sukupolville turvallinen, terveellinen ja oikeudenmukainen koulu ympäristö ja elämisen mahdollisuudet. Koulujen tehtävä on tukea oppilaiden kasvua kohti kestäväan elämäntapaa. Tavoitteena on, että oppilaista kasvaa aikuisia, jotka osaavat huomioida ja kunnioittaa sekä ympäristöä ja toisia ihmisiä omassa arjen valinnoissaan ja myöhemmin myös työelämässä. Kestävä kehitys rakentuu neljästä ulottuvuudesta, jotka ovat ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys. Nämä näkyvät koulun arjessa monella eri tavalla ja kestävä kehitys on paljon muutakin kuin jätteiden lajittelua tai valojen sammuttamista. Koulujen arjessa kestäväan kehityksen sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus ovat yhtä tärkeitä. Ne liittyvät esimerkiksi siihen, miten kouluissa rakennetaan myönteisiä vuorovaikutussuhteita, vahvistetaan yhteisöllisyyttä, tuetaan yhdenvertaisuutta ja edistetään hyvinvointia. (SYKLI 2022)

Tutkimusaineistolle laadittiin oma aineistonhallintasuunnitelma (Liite 1), jossa kuvattiin, miten aineistoa käsitellään, tallennetaan ja säilytetään koko tutkimusprosessin ajan. Suunnitelman avulla varmistettiin, että aineiston käsittely tapahtui asianmukaisesti ja luotettavasti. Tutkimuksen eettisyyden takaamiseksi laadittiin myös tietosuojailmoitus (Liite 2), joka lähetettiin vastaajille rehtorin toimesta kyselylinkin kanssa. Ilmoituksessa kerrottiin tutkimuksen tarkoitus, tietojen käsittely ja säilytys sekä vastaajien oikeudet, kuten mahdollisuus keskeyttää osallistuminen milloin tahansa. Näin varmistettiin, että vastaajat osallistuivat tutkimukseen tietoisesti ja vapaaehtoisesti.

4 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa esitellään Webropol-kyselystä saadut tulokset, jotka kuvaavat yläkoulun henkilökunnan kokemuksia kouluhyvinvoinnista. Tulosten avulla tarkastellaan, millaisia

tekijöitä opettajat ja oppilashuolto kokee kouluhyvinvointia tukeviksi ja toisaalta sitä heikentäviksi, sekä millaisia kehittämissuunnitelmia heillä on koulun arkeen liittyen. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Vastaukset luokiteltiin ja ryhmiteltiin teemoittain, jotta kokonaisuutta oli mahdollista tarkastella selkeällä tavalla ja löytää keskeisimmät näkökulmat henkilöstön kokemuksista. Tuloksista on esitetty taulukoita. Pää- ja alaluokkien muodostamisessa käytettiin apuna ChatGPT-tekoälyä aineiston jäsentämisen tukena.

Kussakin alaluvussa on kuvattu tiivistetysti, millaisia vastauksia opettajat ja oppilashuollon henkilökunta antoi sekä mitä yhteisiä piirteitä ja eroja vastauksista nousi esille. Avoimien vastausten osalta esitetään myös suoria lainauksia (aineistoesimerkki), jotka havainnollistavat henkilöstön kokemuksia. Kyselyyn vastasi yhteensä 11 koulun työntekijää. Kymmenen opettajaa ja yksi oppilashuollon työntekijä. Kysely oli avoinna kahden viikon ajan syys-lokakuussa 2025. Suurimmalla osalla vastaajista oli pitkä työkokemus opetus- tai oppilashuoltoalalta, mikä antaa tutkimukselle hyvää ja luotettavaa tutkimustietoa.

4.1 Kouluhyvinvoinnin nykytila

Tässä alaluvussa tarkastellaan, mitä kouluhyvinvointi tarkoittaa vastaajille heidän omassa työssään sekä mitkä tekijät heidän mielestään tukevat ja heikentävät kouluhyvinvointia eniten koulussa. Vastaukset kuvastavat kymmenen opettajan ja yhden oppilashuollon henkilökunnan näkemyksiä. Vastausten analyysin perusteella muodostettiin pääluokat, jotka kuvaavat kouluhyvinvoinnin nykytilaa. Pääluokkina nousivat esiin sosiaalinen tuki, aikuisten vaikuttavuus, fyysinen ympäristö ja resurssit, turvallinen ja myönteinen ilmapiiri ja yhteisöllisyys sekä oppilaiden yksilölliset haasteet.

Vastaajien kokemusten perusteella kouluhyvinvoinnin nykytila näyttäytyy kokonaisuutena, jossa esiintyy vahvuuksia ja haasteita rinnakkain. Vastaajien mukaan koulussa on pääosin turvallinen ja myönteinen ilmapiiri, jossa sekä oppilaat että aikuiset viihtyvät. Suurin osa vastaajista kuvasi, että koulussa on hyvä olla ja että oppilaat tulevat kouluun pääosin hyvällä mielellä. Vuorovaikutus oppilaiden kanssa koettiin toimivaksi ja vastaajat nostivat, esiin sen, että arjen pienet kohtaamiset, kuten tervehtiminen ja ystävällinen ilmapiiri ovat jo vahvuuksia koulu yhteisössä. Monet vastaajista toivat esiin, myös että kouluhyvinvointi perustuu hyvään vuorovaikutukseen, turvalliseen ilmapiiriin ja yhteisöllisyyteen. Oppilaita tuetaan ja heitä kuunnellaan. Koulussa on tärkeää, että kukaan ei jää yksin ja että apua on

aina saatavilla tarvittaessa. Yhteistyö oppilashuollon kanssa koettiin sujuvana, vaikka siihen kaivattiinkin lisä resursseja. Näiden vastausten kautta yhdeksi pääluokaksi syntyi sosiaalinen tuki, joka tarkoittaa käytännössä kaikkea sitä, miten koulu yhteisö pitää huolta toisistaan. Sosiaalinen tuki voidaan jakaa rakenteelliseen ja toiminnalliseen tukeen. Rakenteellinen tuki näkyy esimerkiksi siinä, millaisia sosiaalisia verkostoja ja suhteita koulussa on ja syntyy oppilaiden ja aikuisten välillä, sekä millaisia yhteisöjä he muodostavat. Toiminnallinen tuki puolestaan tarkoittaa sitä, että konkreettista apua ja kohtaamista on tarjolla ja sitä annetaan. (Kukko 2024, ss. 8–9) Myös henkilökunnan hyvinvointi nähtiin tärkeänä edellytyksenä sille, että oppilaita voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla.

Kouluhyvinvointi on myös sitä, että aikuiset kohtelevat nuoria kunnioittavasti, mutta samalla nuoria kasvattaen ja tukien.

Vastaajat kuvasivat myös, että koulun henkilökunnalla on vahva rooli hyvinvoinnin ylläpidossa. Aikuisten läsnäolo, johdonmukaisuus ja kyky kohdata oppilaat koettiin keskeisiksi arjen tukipilareiksi. Opettajien mukaan koulussa pyritään aktiivisesti rakentamaan turvallista ja kunnioittavaa ilmapiiriä, jossa jokainen oppilas kohdataan ja huomioidaan. Tämä tuli vastauksissa ilmi esimerkiksi avoimena vuorovaikutuksena, oppilaiden kuuntelemisena ja siinä, että huolehditaan ettei kukaan jää yksin. Aikuisten tulee toimia esimerkkinä nuorille. Kouluhyvinvointia tukeviksi tekijöiksi vastaajat nostivat myös esille muun muassa mukavan työyhteisön, sujuvan yhteistyön kollegoiden ja johdon kanssa. Vastausten perusteella voidaan todeta, että koulun aikuisten toimintamallit ja käytös vaikuttavat ja heijastavat oppilaisiin ja tästä muodostui pääluokka aikuisten vaikuttavuus.

Kaikki aikuiset, joita talossa oppilaiden kanssa pyörii. Jokainen on tärkeä ja mitä enemmän vapaamuotoisia kohtaamisia koulussa aikuisten kanssa tulee, tukee se myös kouluhyvinvointia. Aikuisella aikaa oppilaalle.

Aikuiset näyttävät myös hyvää esimerkkiä nuorille. Tervehtivät käytävillä ja kunnioittavat toisiaan.

Samalla vastaajat toivat esiin heikentäviä teemoja. Kouluhyvinvoinnin kokemus on herkkä erilaisille kuormittaville tekijöille ja arjessa näkyy tilanteita, jotka haastavat turvallisuuden ja kouluihityvyyden tunnetta, kuten oppilaiden jaksaminen ja motivaatio, psyykkiset haasteet, huono kielenkäyttö sekä kiusaaminen tai yksinäisyyden kokemukset. Moni vastaaja koki,

että oppilaiden mielenterveyden tukeminen on yhä keskeisemmässä roolissa ja tämän vuoksi toimivia tukirakenteita ja matalan kynnyksen apua tarvitaan jatkuvasti. Vastaajat kuvasivat myös, että ahtaat tilat, väistöluokat ja hiljaisten tilojen puute vaikeuttavat oppimisympäristön toimivuutta ja turvallisuuden kokemusta. Eräs vastaaja totesi: "Sisätilojen ahtaus, hiljaisen tilan puute." Resurssien niukkuus tuotiin myös esille, kuten riittämätön oppilashuoltohenkilöstö tai avun saannin haasteet, heikentävät myös sekä oppilaiden että henkilökunnan hyvinvointia. Kolmessa vastauksessa nousi esille myös, se ettei osa koulun aikuisista tervehti kohdatessaan käytävillä. Tämä koettiin heikentävänä tekijänä kouluhyvinvoinnin kannalta ja lannistavan ilmapiiriä.

Välillä käytävillä vellova huono käytös: kiroilu, välinpitämättömyys säännöistä.

Huolet oppilaiden valmiuksista, terveydestä ja motivaatiosta.

Olemme useassa rakennuksessa. Toiset aikuiset eivät esim. tervehdi, jos kävelee heitä vastaan. Välillä toiset opettajat valittavat pienistä asioista ja näin myrkyttävät ilmapiiriä. Joskus oppilaiden henkilökohtaisen elämän murheet valuvat kouluun ja se toisinaan näkyy täällä aika voimakkaasti.

Toiset aikuiset eivät esim. tervehdi, jos kävelee heitä vastaan.

Kouluhyvinvointia heikentäväksi tekijäksi mainittiin myös epäjohdonmukaisuus, kiire ja negatiivinen ilmapiiri. Osa vastaajista koki, että osa opettajista provosoituu helposti ja kaikki aikuiset eivät sitoudu yhteisiin pelisääntöihin, mikä voi luoda oppilaille epävarmuutta.

Epäjohdonmukaisuus sääntökäytännöissä.

Kiire, vähäiset aikuiset, muutamat provosoituvat opettajat.

Tietynlainen lietsonta ihan turhasta, kärpäsestä tehdään tekemällä härkänen.

Vastauksista nousi esiin, että kouluhyvinvointi rakentuu suurelta osin koko työyhteisön toimivuudesta ja panoksesta. Yhteistyö kollegoiden kanssa, yhteiset pelisäännöt ja avoin viestintä koettiin vahvuuksiksi, jotka auttavat pitämään arjen sujuvana. Myös oppilashuollon läsnäolo koettiin merkittäväksi osaksi kouluhyvinvoinnin varmistamista. Toisaalta useat vastaajat toivoivat lisää resursseja, aikaa ja selkeyttä työnjakoihin, jotta oppilaita voitaisiin tukea mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Lisäksi esille nousi yhteisölliset tapahtumat

koulu yhteisön sisällä. Näitä jo järjestetään, mutta useampi vastaaja toivoi lisää tapahtumia ja erilaisia teemapäiviä. Nämä lisäävät vastaajien mukaan yhteenkuuluvuutta ja hyvinvointia koko koulu yhteisössä.

Kaiken kaikkiaan vastauksista voidaan päätellä, että henkilökunnan käsitys ja kokemukset kouluhyvinvoinnin nykytilasta on hyvä, mutta jatkuvaa kehittämistä vaativa. Koulussa on vahvoja käytäntöjä, turvallinen ilmapiiri ja osaava henkilökunta, mutta arjen kuormittavuus, mielenterveyden haasteet ja yksilöllisen tuen tarpeet tuovat kokonaisuuteen omat haasteet. Opettajien ja oppilashuollon henkilökunnan jäsenen näkemykset korostavatkin, että hyvinvoiva koulu on jatkuvaa yhteistyötä, kohtaamista ja koko koulu yhteisön yhteinen panos.

Taulukko 2. Kouluhyvinvoinnin nykytilan esimerkit ja luokat

Aineisto esimerkki	Alaluokka	Pääloukka
"Runsas ihmisten välinen vuorovaikutus, muiden tukeminen, kannustaminen ja kuunteleminen."	Yhteisöllisyys ja yhteistyö	Sosiaalinen tuki
"Aikuiset näyttävät myös hyvää esimerkkiä nuorille. Tervehtivät käytävillä ja kunnioittavat toisiaan."	Hyvät käytöstavat ja aikuisten rooli	Aikuisten vaikuttavuus
"Sisätilojen ahtaus, hiljaisen tilan puute." "Väistötilojen vuoksi eriarvoisuus luokkien/loksien sijaintien suhteen."	Koulun fyysiset tilat	Fyysinen ympäristö ja resurssit
"Mahdollisimman turvallisen ympäristön luomista oppilaille."	Fyysinen ja psyykinen turvallisuus	Turvallinen ja myönteinen ilmapiiri
"Välillä käytävillä vellova huono käytös: kiroilu, välinpitämättömyys säännöistä."	Oppilaiden käyttäytymisongelmat	Oppilaiden yksilölliset haasteet

4.2 Kouluhyvinvoinnin merkitys

Tässä luvussa käydään läpi kouluhyvinvoinnin merkitystä, eli millä tavoin se näkyy oppilaiden hyvinvoinnissa, oppimisessa sekä henkilökunnan työssä ja koko koulun ilmapiirissä. Vastausten analyysin perusteella muodostettiin pääluokat, jotka kuvaavat

kouluhyvinvoinnin merkitystä. Pääluokiksi muodostui hyvinvoinnin vaikutus oppimiseen, vahvistavat ja merkitykselliset kokemukset sekä hyvinvointi ennaltaehkäisee ongelmia. Useissa vastauksissa korostui, että kouluhyvinvointi ei ole yksittäinen toimenpide tai hetki, vaan se rakentuu pienistä, mutta jatkuvista teoista. Näitä olivat muun muassa toimiva yhteistyö, yhteisten pelisääntöjen noudattaminen ja se, että oppilaat kokevat tulevansa nähdyiksi ja kuulluiksi. Hyvinvoinnin nähtiin vaikuttavan suoraan oppimiseen, käyttäytymiseen, keskittymiseen ja koulun yleiseen ilmapiiriin. Esille nousi myös ajatus siitä, että hyvinvoiva koulu ehkäisee ongelmia ennen kuin ne edes ehtivät muodostua.

Kyselyyn vastanneiden mukaan kouluhyvinvoinnilla on erittäin keskeinen rooli koko koulu yhteisön arjessa. Vastajat kuvasivat hyvinvoivaa koulua paikkana, jossa oppilaiden on helpompi oppia, osallistua ja olla oma itsensä. Samalla todettiin, että kouluhyvinvointi näkyy suoraan myös työyhteisön ilmapiirissä ja henkilökunnan jaksamisessa. Kun koulussa voidaan hyvin, sekä oppilaiden että aikuisten vuorovaikutus sujuu paremmin ja arki on rauhallisempaa ja tasaisempaa.

Vastajat kuvasivat kouluhyvinvoinnin merkitystä laajasti. Hyvinvointi lisää oppilaiden motivaatiota, vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan ja vähentää esimerkiksi kiusaamistilanteita. Turvallinen ja kannustava ilmapiiri koettiin peruslähtökohdaksi, jonka päälle voidaan rakentaa oppimista, yhteisöllisyyttä ja oppilaiden kokonaisvaltaista kasvua. Muutama vastaaja nosti esiin, että kouluhyvinvointi ei koske vain oppilaita vaan myös opettajia ja koko muuta koulun henkilökuntaa. Vastauksissa ilmenee myös, että kouluhyvinvoinnin vahvistamisessa keskeistä on aikuisten läsnäolo ja kyky kohdata oppilaita arjessa, riittävät resurssit, selkeät toimintamallit, yhteisölliset tapahtumat ja matalan kynnyksen tuki koettiin tärkeäksi keinoksi vahvistaa koko koulu yhteisön hyvinvointia.

Taulukko 3. Kouluhyvinvoinnin merkityksen esimerkit ja luokat

Aineistoesimerkki	Alaluokka	Pääluokka
"Sitä että oppilaat tulevat kouluun hyvällä fiiliksellä, heillä on opiskeluvälineet mukana, ovat virkeitä ja kohtelevat toisiaan kunnioittavasti."	Positiivinen ilmapiiri oppilaiden kesken	Hyvinvoinnin vaikutus oppimiseen
"yhteiset tempaukset koulussa, esim. hyvinvointiviikko – siitä näki, että kiva yhteinen tekeminen tukee hyvinvointia."	Yhteinen positiivinen kokemus	Vahvistavat ja merkitykselliset kokemukset

<p>”Koulun yhteinen tilaisuus, josta lähtiessä sekä oppilaat että opettajat hymyilivät.”</p> <p>”Teemapäivät ja oppilaiden sekä opettajien yhteiset tapahtumat, ne ovat koulussa mieleen jäävintä tekemistä.”</p>		
<p>”Kun oppilaat voivat hyvin, kiusaamistilanteita on vähemmän.”</p>	<p>Kiusaamisen ehkäisy</p>	<p>Hyvinvointi ennaltaehkäisee ongelmia</p>

4.3 Kouluhyvinvoinnin kehittäminen

Kysyttäessä kouluhyvinvoinnin kehittämisestä vastauksissa toistui paljon samoja piirteitä. Tässä kohdassa käsitellään vastaajien antamia kehittämis-ideoita, uusia käytäntöjä ja toimintamalleja, joita koulussa voitaisiin kokeilla kouluhyvinvoinnin edistämiseksi. Vastauksia tähän kysymykseen saatiin kahdeksan ja ne toivat esiin ajatuksia sekä oppilaiden että henkilökunnan hyvinvoinnin kehittämiseen liittyen.

Vastausten perusteella korostui erityisesti yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen merkitys. Näiden vastausten perusteella yhdeksi pääluokaksi syntyi yhteisöllisyyden vahvistaminen. Useampi vastaaja toivoi lisää yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä ja erilaisia tempauksia, jotka toisivat vaihtelua arkeen ja vahvistaisivat koulun yhteishenkeä. Näiden koettiin lisäävän oppilaiden, että henkilökunnan iloa ja yhteisöllisyyttä. Erilaisten tapahtumien kautta koettiin olevan hyötyä myös siinä, että opitaan tuntemaan oppilaita paremmin. Myös opettajien välisten kohtaamisten lisäämistä pidettiin tärkeänä, sillä eri rakennuksissa työskentely saattoi rajoittaa yhteistä vuorovaikutusta ja näkemistä.

Toiseksi pääluokaksi muodostui oppilaiden tukemisen kehittäminen. Monet vastaajat nostivat esiin tarpeen kehittää selkeämpiä malleja oppilaiden tukemiseen eri oppiaineissa. Oppilaiden hyvinvointia voitaisiin vahvistaa esimerkiksi lisäämällä välituntitoimintaa, tarjoamalla enemmän tilaisuuksia matalankynnyksen tukeen sekä kehittämällä tunteita ja kaveritaitojen opetusta. Myös yhteistyön tiivistämistä oppilashuollon kanssa pidettiin tärkeänä, ja sen nähtiin jo olevan koulussa hyvällä tasolla, mutta vastausten perusteella sitä voitaisiin vahvistaa ja kehittää entisestään.

Selkeitä malleja oppilaiden tukemiseen eri oppiaineissa.

Moni vastaaja koki, että selkeämmät ja toimivammat toimintamallit oppilaiden tukemisessa olisivat tarpeen, erityisesti silloin kun ryhmäkoot ovat suuria ja yksittäisen opettajan mahdollisuudet tukea jokaista oppilasta ovat rajalliset. Useampi vastaajista myös korosti lisäresurssien ja henkilökunnan tarvetta sekä kuormituksen tasaisempaa jakautumista.

Välillä koulussamme puuttuu selkeät, yhteiset säännöt ja toimintamallit. Se kuormittaa ja syö hyvinvointia.

Oppilaiden tukeminen niin oppimisen kuin käyttäytymisen haasteissa vaatisi selkeämpiä ja toimivampia toimintamalleja. Isossa ryhmässä tuen oppilas jää jalkoihin ja aineenopettajan tuki ei riitä.

Edelleen lisäkäsiä kohtaamaan oppilaita.

Kuormituksen jakaminen reilummin. Vaikuttaa siltä, että osa opettajista ottaa vastuun oppilaiden hyvinvoinnista ja tekee valtavasti töitä sen eteen, kun taas osa näkee tämän pakollisena pahana ja lisärasitteena, josta ei makseta palkkaa (=ei kuulu opetustyöhön).

Osa vastaajista ehdotti konkreettisia uusia toimintamalleja, kuten jonkinlainen parkki, joka toimisi rauhallisena ja valvottuna paikkana, jossa oppilas voisi odottaa turvallisesti esimerkiksi koulukyytiä tai rauhoittua kesken koulupäivän. Tällainen tila voisi tarjota tukea myös niille oppilaille, joilla on esimerkiksi ahdistus- tai paniikkioireita. Lisäksi mainittiin idea ikäihmisten vierailusta koulussa, kuten yhteisistä lounaista, joiden nähtiin lisäävään yhteisöllisyyttä ja eri sukupolvien välistä vuorovaikutusta.

Vastausten perusteella nousi esiin ajatus siitä, että yksittäiset toimintamallit eivät yksin riitä, jos koko koulu yhteisö ei sitoudu niihin. Eräs vastaajista korosti, että tärkeintä on saada koko henkilökunta mukaan yhteisiin tavoitteisiin oppilaiden ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Sitoutumisen ja yhdessä tekemisen nähtiin olevan kaiken kehittämisen perusta.

Mikä sitten tekisi koulusta entistä paremman paikan kaikille? Vastaajia pyydettiin myös pohtimaan, mihin yhteen asiaan koulu yhteisössä tulisi kiinnittää erityistä huomiota kouluhyvinvoinnin edistämiseksi. Vastaukset osoittivat, että opettajien ja oppilashuollon henkilökunnan näkemykset jakautuivat useisiin keskeisiin teemoihin. Useat vastaajat korostivat oppilaiden perushyvinvoinnin merkitystä, kuten riittävää lepoa, ravintoa ja arjen

valintojen vaikutusta koulussa jaksamiseen. Myös koulu yhteisön ilmapiiri ja sosiaalinen hyvinvointi nousivat esiin. Vastaajat korostivat myönteisen ja ystävällisen ilmapiirin merkitystä niin oppilaiden kuin henkilökunnan kesken. Hyvät käytöstavat ja toisten kunnioittaminen nousi useassa vastauksessa esille ja se nähtiin tärkeänä tekijänä turvallisen ja toimivan koulupäivän kannalta. Lisäksi konkreettiset arjen tekijät, kuten sisäilman laatu, hajusteiden poistaminen ja kiusaamisen ehkäisy nousivat esiin vastauksissa. Vastaajien mukaan nämä toimet parantavat koulun ilmapiiriä ja vahvistavat sitä, että kaikilla olisi hyvä olla. Näiden vastausten perusteella pääluokiksi muodostui perustarpeiden huomioiminen ja koulun toimiva ja turvallinen ympäristö.

Viimeinen pääluokka on mielenterveyden tukeminen ja hyvinvoinnin seuranta. Yksi selkeä ja merkittävä teema, joka nousi vastauksissa esiin, liittyi oppilaiden mielenterveyteen ja sen varhaiseen puuttumiseen siihen. Vastaajat painottivat, että nuorten mielenterveysongelmiin tulisi puuttua ennaltaehkäisevästi ja matalalla kynnyksellä. yksi vastaajista oli kirjoittanut että, on tärkeää tunnistaa muutokset oppilaan käyttäytymisessä ja reagoida niihin heti, jotta mahdollisiin haasteisiin voidaan taten puuttua ennen kuin ne kehittyvät isommiksi ongelmiksi. Avoin yhteistyö henkilökunnan kesken ja oppilaiden tukiverkoston hyödyntäminen koettiin keskeiseksi keinoksi vastata näihin tarpeisiin.

Taulukko 4. Kouluhyvinvoinnin kehittämisen ja parantamisen keskeiset teemat

Aineistoesimerkki	Alaluokka	Pääluokka
<p>”yhteisiä, mukavia teemapäiviä ja tapahtumia lisää.”</p> <p>”Lisää välintunti toimintaa.”</p> <p>”Opettajilla enemmän aikaa kohtaamisiin toistensa kanssa (eri rakennukset haastaa).”</p>	Yhteiset tapahtumat, ryhmähenki	Yhteisöllisyyden vahvistaminen
<p>”Selkeitä malleja oppilaiden tukemiseen eri oppiaineissa.”</p> <p>”Täällä voisi olla jonkinlainen ”parkki”, jossa voisi odottaa turvallisesti ja valvotusti bussia tai jälkässä olevaa kaveria. Samanlainen ”parkki” olisi syytä saada myös niille oppilaille, jotka saavat paniikkihäiriötä yms. kesken päivän. Sieltä voisi työntekijä olla yhteydessä huoltajaan ja tehdä tarvittavat Wilma-merkinnät.”</p>	Yhtenäiset tukikäytännöt ja rauhoittumis- ja odotustilat	Oppilaiden tukemisen kehittäminen

"Kaikki hajusteet pois, niin vapetustakaan ei voisi peitellä ja sisäilma pysyisi helpompana hengittää."	Fyysinen ympäristö ja turvallisuuskulttuuri	Koulun toimiva ja turvallinen ympäristö
"Arjen valintojen vaikutus oppilaiden koulussa jaksamiseen. Riittävä lepo ja ravinto."	Oppilaiden perushyvinvointi	Perustarpeiden huomioiminen
"Kiusauksen ehkäiseminen kaikkien toimesta." "Nuorten mielenterveysongelmiin puuttuminen tehokkaasti." "Ennaltaehkäisy. Kun huomataan, että oppilaan käytös on muuttunut, pitäisi pyrkiä selvittämään heti mistä on kyse."	Varhainen tunnistaminen, puuttuminen ja tuki	Mielenterveyden tukeminen ja hyvinvoinnin seuranta

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia näkemyksiä yläkoulun opettajilla ja oppilashuollon jäsenillä on kouluhyvinvoinnista ja sen edistämisestä. Työn tulokset toivat esiin, että kouluhyvinvointi rakentuu ennen kaikkea turvallisesta ja myönteisestä ilmapiiristä, toimivasta yhteistyöstä sekä yhteisöllisyyden kokemuksesta. Nämä tulokset tukevat Konun (2002) kirjoittamaa akateemista väitöskirjaa, jossa käsitellään oppilaiden hyvinvointia koulussa. Konu käsittelee keskeisiä osa-alueita, jotka ovat koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet sekä mahdollisuus itsensä toteuttamiseen. Näitä asioita opettajat ja oppilashuolto nostivat esille kyselyssä. Samoin Janhunen (2013) on todennut, että kouluhyvinvointi muodostuu turvallisuuden tunteesta ja koulun ilmapiiristä. Tämä näkyi myös vahvasti tutkimuksen tuloksissa. Koulussa viihtyminen ja hyvinvointi ei ole itsestäänselvyys. Hyvinvointi syntyy arjen kohtaamisista, hyvästä vuorovaikutuksesta ja siitä, että jokainen kokee tulevansa nähdyksi ja kuulluksi. (Janhunen 2013) Vastaajien mukaan pienilläkin arjen teoilla kuten tervehtimisellä, kuuntelemisellä ja yhteisillä jutustelu hetkillä voi olla merkittävä vaikutus kouluhyvinvointiin.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että kouluhyvinvoinnissa on paljon vahvuuksia, kuten toimiva yhteistyö oppilashuollon kanssa, halu panostaa ja lisätä yhteisiä tapahtumia ja henkilökunnan sitoutuminen oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseen. Samalla tuloksista nousi esiin myös kehittämistarpeita. Vastaajat toivat esille esimerkiksi selkeiden toimintamallien

puuttumisen, ajan riittämättömyyttä ja henkilökunnan epätasaisesti jakautuvaa vastuuta hyvinvoinnin edistämiseksi. Kehittämistarpeita voitaisiin kehittää ja parantaa jo pienillä teoilla, kuten esimerkiksi toimintamallien selkeyttämisellä, joka pätee koko kouluun. Kyselyyn vastanneet mainitsivat myös siitä, että koulussa ollaan eri rakennuksissa ja väistötilojen takia luokkien sijainti nähtiin eriarvoisuutena. Vastauksissa tuli esille myös sisätilojen ahtaus ja toivottiin myös lisää hiljaisia tiloja. Näitä samoja haasteita on raportoitu myös aiemmissa tutkimuksissa, esimerkiksi Nuikkisen (2009) tutkimuksessa, jossa on kerrottu koulun rakenteiden ja arjen käytäntöjen vaikuttavan suoraan hyvinvointiin.

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana olen saanut syvällisemmän käsityksen siitä, mitä kouluhyvinvointi tarkoittaa käytännössä ja kuinka monesta eri tekijästä se voikaan muodostua. Ennen työn aloittamista ajattelin kouluhyvinvoinnin liittyvän lähinnä oppilaiden viihtyvyyteen ja koulun ilmapiiriin, mutta aineiston analysointi avasi näkökulmaa myös henkilökunnan hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden merkitykseen. Tuloksista tuli selvästi esille se, että koulun aikuisten jaksaminen ja yhteistyö ovat keskeisessä roolissa, kun halutaan tukea oppilaiden hyvinvointia.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut todella opettavainen, mielenkiintoinen ja jokseenkin myös haastava prosessi. Erityisesti aineiston analysointi ja tulosten jäsentäminen vaativat aikaa ja huolellisuutta, mutta samalla ne auttoivat ymmärtämään tutkimustyön kokonaisuutta. Tämä prosessi syvensi omaa ymmärrystä tutkimuksen suunnittelusta, aineiston keruusta, aineiston analysoinnista sekä tutkimusprosessin eri työskentelytavoista. Aineiston luokittelussa on hyödynnetty ChatGPT-tekoälyä tukena pää- ja alaluokkien muodostamisessa. Opinnäytetyön tekijänä olen huomannut, että aineiston pohjalta kirjoittaminen vaatii huolellista perehtymistä ja jäsentelyä, mutta sen kautta olen oppinut tarkastelemaan asioita monipuolisemmin ja ymmärtämään kouluhyvinvoinnin ilmiötä syvällisemmin. Tämä työ vahvisti myös kiinnostustani koulumaailmaan entisestään ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemista kohtaan. Tämä tukee entisestään omaa ammatillista suuntautumistani koulumaailmaan.

Työn tekemisen aikana nousi esiin myös pohdintoja koulu yhteisöjen arjesta laajemmin. Useat vastaukset toivat esille resurssien rajallisuuden ja sen, kuinka henkilökunnan aika ei aina riitä kaikkeen. Tämä herätti miettimään, kuinka tärkeää olisi, että kouluhyvinvointia tuettaisiin systemaattisesti, ei vain yksittäisten ihmisten oman motivaation mukaan. Mielestäni kaikissa kouluissa kouluhyvinvoinnin edistäminen tulisi nähdä yhtenäisenä tehtävänä, jossa sekä rakenteet että arjen kohtaamiset tukisivat toisiaan.

Tämä tutkimus perustuu yhden yläkoulun opettajien ja oppilashuollon näkemyksiin, joten tuloksia ei voi suoraan yleistää kaikkiin kouluihin. Kuitenkin saadut vastaukset tarjoavat arvokasta ja käytännönläheistä tietoa siitä, millaisina kouluhyvinvointiin vaikuttavat tekijät nähdään juuri tämän koulu yhteisön näkökulmasta. Tulokset voivat antaa myös suuntaa ja herättää ajatuksia laajemminkin kouluhyvinvoinnin kehittämisestä muissa kouluissa. Jatkotutkimuksen kannalta olisi kiinnostavaa selvittää, miten eri koulujen käytännöt ja toimintamallit vaikuttavat kouluhyvinvointiin ja sen kokemiseen. Erityisen hyödyllistä olisi vertailla eri koulutusasteita, kuten alakouluja, yläkouluja tai jopa toisen asteen oppilaitoksia, sillä hyvinvointi ja sen haasteet näkyvät joka koulussa, mutta voivat vaihtaa muotoaan ikäryhmien ja kouluympäristöjen välillä. Lisäksi hyvä jatkotutkimusidea olisi tarkastella kouluhyvinvointia oppilaiden näkökulmasta ja vertailla heidän kokemuksiaan henkilökunnan näkemyksiin. Tämä auttaisi hahmottamaan, kohtaavatko nämä kaksi näkökulmaa vai onko niissä merkittäviä eroja, joihin olisi tärkeää kiinnittää huomiota kouluhyvinvoinnin kehittämisessä.

Lähteet

- Abbadia, J. (24.7.2023) Mitä eroa on: Kvalitatiivinen vs. kvantitatiivinen tutkimus? <https://mindthegraph.com/blog/fi/kvalitatiivinen-vs-kvantitatiivinen-tutkimus/>
- Ahokas-Heikkinen, J. (2017). *"Kouluhyvinvointi on monen tekijän summa"* Kouluuyhteisön aikuisten näkemyksiä kouluhyvinvoinnista. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön maisteriohjelma. Pro gradu tutkielma. Haettu 27.8.2025 osoitteesta. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56386/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201712184745.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ahonen, A. (2008) *Koulussa ei viihdytä, mutta miksi*. Teoksessa M. Lairio, H.L.T Heikkinen & M. Penttilä (toim.) *Koulutuksen kulttuurit ja hyvinvoinnin politiikat*. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Anttila, P. (2014). *Tutkimuksen taito ja tiedon hankinta*. METHODIX. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/>
- Arene. (2020). *Opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>
- Eskola, J & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Fagerlund-Jalokinos, S., Hietanen-Peltola, M., Järvinen, J & Laitinen, K. (2019). *Toisella asteella toimien – opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle*. THL - ohjaus 10/2019. Helsinki: PunaMusta. Haettu 1.9.2025 osoitteesta. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138568/URN_ISBN_978-952-343-374-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Finlex 1287/2013. *Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki*. Haettu 29.9.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2013/1287>
- Harinen, P. & Halme, J. (2012) *Hyvä paha koulu. Kouluhyvinvointia hakemassa*. Helsinki: Suomen Unicef: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura. <https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/327/260/836-1>
- Janhunen, K. (2013). *Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana*. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. <https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/d52f8059-7fed-49b2-a5b4-437ddab64015/content>
- Jyväskylän yliopisto. n.d. *Laadullinen tutkimus*. Menetelmäpolku. Haettu 1.9.2025 osoitteesta. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- KARVI. (31.3.2025). *Hyvinvoiva kouluuyhteisö – edellytys oppimiselle ja työssä jaksamiselle*. Haettu 17.9.2025 osoitteesta. <https://www.karvi.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/hyvinvoiva-kouluuyhteiso-edellytys-oppimiselle-ja-tyossa-jaksamiselle>
- Konu, A. (2002). *Oppilaiden hyvinvointi koulussa*. Tampere: Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamprensis 887. Haettu 3.9.2025 osoitteesta. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67186/951-44-5445-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Kukko, K. (2024). Nuorten sosiaalinen pääoma kouluhyvinvoinnin tukena. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/874891/Kukko_Kirsi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Mannerkoski, M. & Ruponen, A. (2024). *Valtioneuvoston selvitys opiskeluhuollon kokonaisuudesta 2024*. Valtioneuvosto. Haettu 5.9.2025 osoitteesta.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165963/VN_2024_58.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Manninen, S. (2018). *Kouluviihtyvyys ja siihen liittyvät tekijät peruskoulussa ja toisen asteen opinnoissa*. (Väitöskirja). Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57878/978-951-39-7429-9_v%C3%A4it%C3%B6s18052018%20.pdf?sequence=1
- Martela, F. (2022). *Hyvinvoinnin mittaus edellyttää hyvinvoinnin teoriaa – Erik Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuudet päivitettyinä nykyaikaan*. Yhteiskuntapolitiikka, (5–6). Haettu 3.9.2025 osoitteesta.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145551/YP2205-6_Martela.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Minkkinen, J. (2015). *Lapsen hyvinvointimalli. Lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet alakoulussa*. Tampere: Tampereen yliopisto. Haettu 27.8.2025 osoitteesta.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97204/978-951-44-9822-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Nuikkinen, K. (2009). *Koulurakennus ja hyvinvointi. Teoriaa ja käyttäjän kokemuksia peruskouluarkkitehtuurista*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66456/978-951-44-7665-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ojala, K. & Paakkari, L. (2022) [Koettu terveys]. *Koululaisten terveys ja muuttuvat haasteet 2022 – WHO- koululaistutkimus 40 vuotta*. Jyväskylän yliopisto. Haettu 27.8.2025 osoitteesta.
https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_91381
- Opetushallitus. (2025). *Kaverisuhteet, yhteisöllisyys ja yksinäisyys*. Haettu 5.9.2025 osoitteesta.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kaverisuhteet-yhteisollisyys-ja-yksinaisyys>
- Opetusministeriö. (2005). *Kouluhyvinvointiryhmän muistio*. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:27. Haettu 29.9.2025 osoitteesta.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80318/tr27.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rehtori.fi. (19.7.2024). *Kouluhyvinvoinnin tukimalli*. Haettu 20.10.2025 osoitteesta
<https://rehtori.fi/kouluhyvinvoinnin-tukimalli/>
- SSS. (25.2.2022). *Koronakurimuksen päälle tullut sota kuormittaa – lasten ja nuorten jaksaminen huolettaa Salon sosiaalipalveluiden johtajaa*. SSS. Haettu 25.8.2025 osoitteesta.
<https://www.sss.fi/2022/02/lasten-ja-nuorten-jaksaminen-huolettaa-salon-sosiaalipalveluiden-johtajaa/>

- Stenvall, E. (2020). *Osallisuutta ja osallistumista*. Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa. Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 7.9.2025 osoitteesta. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162410/STM_2020_27_r.pdf?
- SYKLI. (2022). Keke koulussa – kestävän kehityksen ohjelma. <https://sykli.fi/wp-content/uploads/2022/10/keke-koulussa-opas-pdf.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023). *Lasten ja nuorten hyvinvointi – kouluterveyskysely 2023*. Haettu 7.9.2025 osoitteesta. https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely?utm_source
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (4.8.2025). *Kouluterveyskysely*. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>
- Tompuri, P. (2014). *Oppilashuoltolaki muutoksessa – kohti ennaltaehkäisevää työtapaa?* Haettu 18.9.2025 osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/1807cd8d-4bac-4129-b266-3bee37c17b00/content>
- Valtioneuvosto. (17.2.2022). *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi*. (HE 19/2022). Haettu 5.11.2025 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f8079236c>

Liite 1: Aineistohallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Kouluhyvinvoinnin edistäminen yläkoulussa

Opinnäytetyön tekijä(t): Janette Lehtinen

1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Tutkimusaineisto kerätään Webropol-kyselyllä, joka suunnataan yhden yläkoulun henkilökunnalle. Aineistohankinnan menetelmä on kyselytutkimus, ja kohderyhmänä ovat koulun opettajat sekä oppilashuollon henkilöstö.

Kysely sisältää sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä, joilla kartoitetaan henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä kouluhyvinvoinnista sekä sen kehittämisestä. Taustatietona kerätään ainoastaan vastaajan työtehtävä (opettaja / oppilashuolto) ja työvuodet. Yksittäisiä vastaajia ei voi tunnistaa, eikä henkilötietoja kerätä. Koulun nimi, johon kyselytutkimus kohdistetaan, pysyy salassa.

Kerätty aineisto muodostuu sähköisessä muodossa olevista tekstivastauksista, jotka tallentuvat Webropol-järjestelmään.

2 Aineiston tallennus ja säilytys

Kyselyvastaukset tallentuvat ensin Webropol-järjestelmään, josta ne siirretään analysoitavaksi. Aineisto tallennetaan opinnäytetyön tekijän salasanalla suojatulle tietokoneelle. Tietoturvasta huolehditaan niin, että aineistoon on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja mahdollisesti opinnäytetyön ohjaajalla.

Koska aineisto kerätään täysin anonymisti, se ei sisällä henkilötietoja tai arkaluonteista tietoa. Näin ollen tietosuoja ja luottamuksellisuus toteutuvat.

3 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyön aineisto ei sisällä henkilötietoja eikä arkaluonteisia tietoja. Kysely toteutetaan täysin anonymisti, eikä yksittäisiä vastaajia voi tunnistaa. Koulun nimeä ei julkaista opinnäytetyössä laisinkaan. Taustatietona kerätään ainoastaan vastaajan työtehtävä (opettaja / oppilashuolto), joka ei yksinään mahdollista henkilön tunnistamista.

Tutkimuksessa ei kerätä salassa pidettäviä tietoja, eikä henkilötietoja julkaista missään muodossa.

4 Aineiston omistajuus

Opinnäytetyön tutkimusaineiston (Webropol-kyselyn vastaukset) ja sen analyysin omistaa opinnäytetyön tekijä. Aineistoa käytetään ainoastaan tämän opinnäytetyön toteuttamiseen, eikä sitä luovuteta ulkopuolisille osapuolille.

Tutkimuksen tulosten omistajuus kuuluu opinnäytetyön tekijälle. Tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää toimeksiantajakoulun toiminnan kehittämisessä, mutta aineisto itsessään ei siirry toimeksiantajan omistukseen.

Tämä opinnäytetyö tehdään yksin, eikä siihen osallistu muita opiskelijoita tai tutkimusosapuolia. Tekijänoikeudet raporttiin kuuluvat opinnäytetyön tekijälle ja korkeakoululle HAMKin käytäntöjen mukaisesti.

5 Aineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei anneta jatkokäyttöön. Aineisto säilytetään tietoturvallisesti opinnäytetyön tekijän hallussa yhden vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta työn tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa. Tämän jälkeen aineisto hävitetään pysyvästi tietoturvallisella tavalla.

Liite 2: Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus: Kouluhyvinvoinnin edistäminen yläkoulussa

28.08.2025

1. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämän tietosuojailmoituksen tarkoituksena on antaa EU:n yleisen tietosuoja-asetukset edellyttämät tiedot Lehtinen Janette opinnäytetyön tutkimuksessa käsiteltävistä henkilötiedoista, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa.

Opinnäytetyön tutkimuksen aiheena on Kouluhyvinvoinnin edistäminen yläkoulussa henkilökunnan näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä yläkoulun henkilökunnalla on kouluhyvinvoinnista sekä sen edistämisestä. Tuloksia hyödynnetään koulun toiminnan ja hyvinvointia tukevien käytäntöjen kehittämisessä.

Tutkimuksessa kerätään kyselytutkimusaineisto Webropol-kyselyllä. Tutkimusaineisto tuhotaan vuosi opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Opinnäytetyötä ohjaa Mari Korhonen [[Mari Korhonen - HAMK](#)].

Tutkimuksen kesto: 1.9.2025-31.10.2025

Kyseessä on kertatutkimus.

2. Yhteyshenkilö tutkimusta koskevista asioista

Janette Lehtinen

Sähköpostiosoite: janette.lehtinen@student.hamk.fi

3. Tutkimuksen suorittajat

Janette Lehtinen

4. Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus. Kyselyyn vastataan anonyymisti ja on täysin vapaaehtoinen.

5. Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Vastaajan titteli organisaatiossa (opettaja, oppilashuolto)
- Vastaajan työvuodet
- Vastaajan kokemukset ja näkemykset (kyselyn avovastaukset)

Tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti kerätä arkaluonteisia henkilötietoja. Tutkimuksessa ei kerätä suoria eikä vahvoja epäsuoria yksittäisiä henkilötietoja, eikä niitä yhdistetä muihin tietoihin muista lähteistä. Kyselyn avovastaukset voivat kuitenkin sisältää henkilötietoja, joiden kautta henkilöt saattavat olla tunnistettavissa. Aineistonkeruun jälkeen aineistoista poistetaan mahdolliset suorat ja vahvat epäsuorat tunnisteet, esimerkiksi viittaukset henkilöiden nimiin.

Opinnäytetyön tekijä säilyttää tutkimusaineiston vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa, ja hävittää tämän jälkeen aineiston.

6. Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat:

- Kyselytutkimukseen vastanneet.

7. Rekisterin tietolähteet

Henkilötiedot saadaan opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvilta opiskelijoilta.

8. Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

- Kyselyaineiston keräämisen palvelun toteuttaa Webropol Oy.
- Aineiston tallennuspaikkana on HAMK Oy:n verkkolevy.

9. Rekisterin suojauksen periaatteet

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

- A) Manuaaliset aineistot: Tutkimuksessa ei ole manuaalisia aineistoja.
- B) Sähköiset aineistot: Kyselyaineiston tiedot kerätään Webropolilla. Sähköisen aineiston keräämisen palveluihin tutkimuksen tekijällä on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Muu mahdollisesti tarvittava käsittely tehdään HAMKin tietojen luokitteluohjeen mukaisilla välineillä. Kerätty aineisto anonymisoidaan ennen analysointia, mikäli mahdollista. Muussa tapauksessa tutkittaviin viittaavat suorat ja vahvat epäsuorat henkilötiedot poistetaan.

10. Rekisterinpitäjä

Janette Lehtinen

Sähköpostiosoite: janette.lehtinen@student.hamk.fi

11. Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

12. Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

13. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

-Oikeus peruuttaa suostumus

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen. (Artikla 7.)

-Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitellään häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (Artikla 12 ja artikla 15.)

-Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

-Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21)
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

Rekisteröidyllä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

-Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

-Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyllä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (Artikla 20.)

-Pyynnöt näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Lehtinen Janette

Sähköpostiosoite: janette22001@student.hamk.fi

-Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja <https://tietosuoja.fi/>.